

1942 őszéig a munkaszolgálatosok ruházatával még nem is volt különösebb probléma. Körülbelül erre az időre azonban elvászott, elrongyolódott az Ukrajnába, majd valamivel később a jugoszláviai Borba vezényelt munkaszolgálatosok ruházata, tönkrement a nehéz fizikai munkában és a hosszú menetelésekben. Arról sem szabad megfeledkezni, hogy nagyon sok alakulat különösen embertelen tisztek parancsnoksága alatt állt, és az őrszemélyzet tagjai között is nagy számban voltak szadisták, akik a megerőltető munka után rendszeresen fegyelmezőgyakorlatokat végeztek a munkaszolgálatosokkal, békaugratták, bukfenceztették, vízbe zavarták őket. Gyakran előfordult, hogy megvonták tőlük az ételmezési fejadagjukat, amely amúgy is igen szegényes volt, kiváltképpen a velük végzetett megerőltető fizikai munka mellett. Sokan kénytelenek voltak egymás ruhadarabjukat szerencsésebb társaiknak eladni, vagy a helyi lakosság körében némi ennalóért elcserélni. Mások féltve őrzött utolsó értéktárgyaikat bocsátották áruba, hogy legyen miből pótlólagos táplálékot szerezni. A munkaszolgálatosoktól ellopott fejadagot a keret gyakran jómódú zsidóknak adta el „bón” fejében. Vagyis az illető kötelezvényt írt alá, amelyet azután a tisztek vagy az őrszemélyzet tagjai „beváltottak” az illető családjánál, ha Ukrajnából hazautaztak szabadságra. Voltaképpen váltságdíj volt ez, amivel a csontig lesóványodott és teljesen lerongyolódott szerencsétlenek próbáltak nyomorúságos sorsukon legalább ideig-óráig könnyíteni. A zsidó segítségnyújtó szervezetek minden erőfeszítése ellenére 1943–44 telén a szörnyű körülmények között rengeteg munkaszolgálatos pusztult el Ukrajnában.

A sárga karszalag. 1942 tavaszáig nem volt általánosan kötelező a zsidók számára a sárga karszalag viselése. Hogy kellett-e hordani vagy sem, az attól függött, milyen ember volt az alakulat parancsnoka. A háború kezdeti időszakában az Ukrajnába vezényelt munkaszolgálatosok jó része leszedte zakója ujjáról a sárga karszalagot. Egyes alakulatoknál a zsidó munkaszolgálatosok a nemzeti kisebbségek tagjaihoz hasonlóan nemzeti színű karszalagot varrtak föl. Akadtak egységek, ahol 1941 májusától – törvényellenesen – kötelezővé tették a sárga karszalag viselését, hogy a hadsereg és a polgári élet antiszemitáinak kedvezzenek.⁴⁸

A karszalagviselést akkor szabályozták, amikor Szombathelyi Ferenc vezérezredes, vezérkari főnök⁴⁹ visszatért a fronton tett szemleútjáról. Azt tapasztalta, hogy sokfelé egyenruhában dolgoznak a zsidók, és alig lehet megkülönböztetni őket a katonáktól. Sürgette a honvédelmi minisztert (1941. december 18.), hogy rendelje el a zsidó munkaszolgálatosok számára egy „széles karszalag hordozását, amelyről messziről fel lehet őket ismerni”. A karszalag színét nem határozták meg, annál is kevésbé,